

DEVS

Se isten, se sors

PERNECKER DÁVID

ALEX GARLAND ELSŐ SOROZATÁBA IS BELEVETTE LÉTKÉRDÉSEIT.

A *Devs* cselekményét és történetvezetési módját tekintve is kompromisszumokat kerülő, bátor alkotás, mely tökéletesen illeszkedik Alex Garland életművébe. A folyamatosan fenntartott rideg rejtélyességében, lételméleti mélyfúrásában és csattanóközpontúságában felmondhatatlanná tett, Stanisław Lem és Philip K. Dick legjobbait idéző történet középpontjában a Nick Offerman által megformált Forest áll, aki mindenki felett álló megszállott egoista techzeniként az *Ex Machina* Nathanével rokon: az innováció termékei a kezük között egy hatalmát önző érdekek mentén gyakorló isten eszközüvé válnak. Ami az *Ex Machina*-ban a mesterséges intelligencia volt, az a *Devs*-ben a matematikai-informatikai kódoláson és kvantum-egyenleteken alapuló determináció, Forest pedig saját isteni gépteremtényének képernyőjébe meredve úgy válik önmaga démonává, ahogy a *Napfény* mitikus csillagának mérgező fényébe merülő űrtudósok. Ahogy Garland korábbi munkáiban, a *Devs*-ben is az istent játszó ember tettei (jelen esetben

az ember alkotta istengép) valamint a sors (jelen esetben a sors nem-léte) elfogadásának terhe az, ami megtöri, vagy épp megvilágosítja az hőseit.

Garland első szerzői szériarendezésében egy lakonikus, lassú tempóban kibomló, időben és térben jelzetlenül ugráló, ugyanakkor letisztult cselekményvezetési struktúrát épít, melyben vaskos kritikai felhanggal megfogalmazott egzisztencialista kérdései egy '70-es éveket idéző szikár, feszült és erőszakos összeesküvés-thriller kulisszái mögött lebegnek baljós homályban.

Garland főhősnője, Lily (Sonoya Mizuno az *Ex Machina* kultikus táncjelenetéből) a szerző korábbi főszereplőihöz hasonló megfigyelő karakter. Ahogy *A part* Richardja bámul a hippikommuna szép új világába, ahogy az *Expedíció* Lenája vizsgálja a neonszín prizma-anomáliát, úgy szembesül Lily – és persze a néző – a techmogul igazí felfedezésével. Miként azonban Garland hősei, Lily sem színtiszta pszichológus megfigyelő, a megfigyeltet meg is változtatja. Legalábbis megpróbálja. Garland a lány sokkolt tekintetén keresztül

„Az istent játszó ember tettei”
(Nick Offerman)

beszél az embertelenség emberarcúságáról: Forest mindent – szó szerint mindent – megváltoztat, minimum etikátlan tettei mögött kifejezetten összetett emberi és megindító ok áll.

A *Devs* az író-rendező legrészletesebb elemzése annak a műveit meghatározó filozófiai útvesztőnek, mely az individualizmus, a szabad akarat és a determinizmus közötti senkiföldjén tekereg. A lassú és hosszú dialógusok, a Garland korábbi filmjeit idéző dekadens és emlékezetes díszletek, a gép szakrális aranszínének kontrasztja a mindennapok mattjával, a precízen komponált beszédes képek, a bibliai utalások, a kíméletlen csendek és a kitűnő hangkulissza (pazarul kiválasztott dalok és eklektikus zajok, bűgások) szuggesztív, nehezen megragadható hangulatot teremt. A sajátos atmoszférára a történet szerves részévé válik: a *Devs* egyszerre nehezen megfogható enigma és megoldásra váró rejtvény, mely az emberség-és emberiségtudatot meghatározó kérdésekről érzékenyen gondolkodtat el. Garland állítása akár ijesztő is lehet: csak egy előre megszabott idővonalon mozgunk, igazi döntéslehetőség, szabad akarat nélkül. A jövőnk a technológia olyannyira tökéletesítette, hogy azt már jövőnek sem lehet nevezni. Ennek tükrében a *Devs* leginkább Garland *The Tesseract* című regényével mutat hasonlóságot, melynek szereplői a sors, a sansz, a téridő, a kollektív emlékezet és a közös végzet kérdéseibe vesztegetve elemzik egzisztenciájukat. A *Devs*-ben azonban – ellentétben a *The Tesseract*-al – Garland nem akar túl sokat markolni. A kevesebb több, az üzenet artikuláltabb: ha minden előre kiszámítható és kiszámított, akkor utólag is rekonstruálható. Nincs beleszólásunk semmibe. Se isten, se egyéniség, se jó, se rossz, se semmi. Ahogy pedig Garland megtalálja a nyugvópontot ebben a rémálomszerűen steril és nihillel kacérkodó gondolatban, az egyszerre megrázó és felemelő, katartikus.

DEVS – amerikai, 2020. Rendezte és írta: **Alex Garland**. Kép: **Rob Hardy**. Zene: **Geoff Barrow, Ben Salisbury, The Insects**. Szereplők: **Sonoya Mizuno (Lily), Nick Offerman (Forest), Alison Pill (Katie), Jin Ha (Jamie), Zach Grenier (Kenton), Stephen McKinley Henderson (Stewart), Cailee Spaeny (Lyndon)**. Gyártó: **DNA Films / FX Productions**. Az HBO bemutatója. 8x50 perc.

